

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Enchiridion Sev Manuale Episcoporum Pro Decretis in
Visitatione, & Synodo, de quacumque re condendis.**

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1650

Praxis Compendiaria Visitandae Civitatis. Et Dioecesis ab Episcopo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9534

P R A X I S C O M P E N D I A R I A V I S I T A N D Æ C I V I T A T I S,

Et Diœcesis ab Episcopo.

Ad Lectorem.

Theoriam alij, alij Praxim, vtramque non pauci; fusè illi, confusè hi; omnes autem (eorum pace dixerim) vltra metas puræ Visitationis, de Visitatione scripserunt. nam definiendo res ipsas visitandas, disputando, Doctorum axiomata referendo, Canones multos congerendo, superflue interrogando, multa tamen omittendo vtiliora, & quicquid tere ad Episcopi potestatem attinet, ad vnum visitationis titulum reuocando, impleuere libros. puram ergo Praxim, & quæ præ manibus haberi possit in ipsamet Visitatione; necnon eam tantum Theoriam, quæ satis esse potest ad communiore casus, desiderantibus plurimis, & à me vtramque deposcentibus, eam attigisse mihi videor; experientia teste, in Imolensi, & Perusina Visitatione, sub Ferdinando Millino, & Neapolione Comitulo, quos honoris causa nomino, & hoc opusculo breui comprehendisse; in quo per Indices Praxim, per Annotationes Theoriam, sufficientem vtramque ad iuuandam peritorum Episcoporum memoriam, velut indice digito indicamus. si quid nouisti rectius istis; Candidus imperti: si non, his vttere mecum, & Vale.

De Visitatione in genere. §. I.

TO T A ratio Visitationis Episcopalis reduci potest ad ea capita de quibus communis est Verfus. Quis, Quid, Vbi, Quibus auxilijs, Cur, Quomodo; Quando.

1. Et quæsitio: Quis? Respondeo Episcopus ipse, vel per idoneos ministros, si legitime impeditus fuerit, & Concil. Trid. sess. 24. cap. 3. hoc est, per suum generalem Vicarium, aut Visitatorem vt ibidem dicitur.
2. Quæsitio: Quid? Respondeo; loca, & personas iurisdictionis Episcopalis, de quibus infra in proprio Indice.
3. Quæsitio: Vbi? Respondeo: in proprijs locis

facienda est Visitatio locorum, & personarum; nisi hæ commodius alibi haberi possint. ex Conc. Tolet. 4. c. 35.

4. Quæsitio: Quibus auxilijs? Respondeo: iurisdictione iuuare visitationem Episcopalem. primum est, oratio Visitatoris, & visitandorum ad Deum. alterum est Visitatoris exemplum ad Clerum, & populum. Tertium est notitia necessaria sacrorum Canonum, & præsertim in hoc genere sacri Concil. Tridentini, quam in hac Praxi supponimus, dum Episcopo visitandi rationem tantummodo indicamus.
5. Quæsitio: Cur? Respondeo finem Visitationis eum esse, qui à Trid. Concil. præscribitur, sess. cit. nempe sanam, orthodoxamque

P 4 doctri-

doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, inuocentiamque accendere, & cetera ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere. Hæc ibi.

6 Quæsitio: Quomodo? Respondebo fufius in tota hæc Praxi.

7 Quæsitio: Quando? Respondeo: ex Conc. Trid. loco cit. singulis annis, vel saltem vtroutra Visitatio biennio compleatur. & ibid. infra; quam celerrime: quod sacra Congregatio Conc. Trid. relinquit arbitrio Episcopi, quem admonet, debere tempus hoc esse moderatum, & discretum, ne grauentur visitandi. Primatamen vice diligentius erit agendum: in reliquis non erit diutius immorandum.

His ergo postis Indices propono varios, vt breuius agam.

Index eorum, quæ spectant ad Episcopum Visitantem. §. II.

- 1 Non modo debet visitare loca, & personas, sed etiam præstare, quæ sequuntur.
- 2 Absoluere animas fidelium Defunctorum, vt in Pontificali;
- 3 Benedicere solemniter populo Visitando, vt in eodem Pontificali, & cū Indulgentijs;
- 4 Sermonem habere ad eundem populum de Visitationis causa, sine effectibus;
- 5 Missam celebrare, & distribuere sacram Synaxim.
- 6 Ministrare Sacramentum Confitmat.
- 7 Consecrare Ecclesias, Altaria, Calices, benedicere paramenta, & alia Pontificalia facere, prout est opus.
- 8 Inuitare quoscumque ad suggerendum opportuna cum charitate, & veritate.
- 9 Non autem sub pœna excommunicationis ad reuelanda, quæ nouerint, quod vetuit Sacra Congreg. Concil. vlt. Martij 1588.
- 10 Ad extraneos actus non diuertere, vt mouit eadem Sacra Congreg.
- 11 Mēsa frugali vti, adhibita lectione illud ex Concil. Trid. loco citato, hoc ex decencia.
- 12 Cum paucissimis circumire, quorum opera celerius compleri possit Visitatio.
- 13 Itinerarium recitare genibus flexis initio itineris à loco ad locum.
- 14 Orare Vesperis publicè in Ecclesia ante refectionem.
- 15 Visitare infirmos, & in pauperes erogare pecuniam ad ædificationem.
- 16 A muneribus quibuscumque abstinere,

17 Notario suo, aut Secretario vti, ad libitum, est declar. Congreg. Concil.

18 Procuracionem debitam accipere, hoc est, victum illius dici, quo visitant, ex Concil. loco cit.

ANNOTATIONES.

Circa decimum. Extraneos actus à Visitatione intellige, qui neque pertinent ad locorum, seu personarum visitationem Ecclesiasticam, neque ad functiones supradictas Pontificales.

Circa undecimum. Fugiat Episcopus hospitium laicorum, & eorum conuiuia, ex Pro. 4. Med.

Circa 12. expedit, vt Episcopus assumat administratos, quos etiam mittere queat ad visitanda remota loca, seu ad supplicandas rationes dati, & accepti, ubi opus est, quare inter eos, esse poterit æconomus domus Episcopalis, Theologus Episcopi, & Magister Cærentiarum, cum famulo à cubiculo, præter Archidiaconum seu Canonicum I. V. D.

Si plures assumat, quàm solita procuratio ijs sufficere possit, expendat Episcopus de suo. quod fuisse docet ex Panor. Felic. in Man. Visitator. lib. 1. tit. 15. Decem persona computato Episcopo, & septem iumenta conceduntur in Conc. Prou. 4. Mediol. inferioribus autem Visitatoribus non ultra octo personas, & sex iumenta, sed his inferioribus longè minor sufficere potest numerus.

Circa 16. Vilagut par. 1. in fine num. 21. citat Doctores, qui concedunt Visitatoribus ea muneris, quæ comedenda, ac consumenda sunt ibidem, nec alio asportanda; vt iugum Domini sit suauis.

Circa 17. Idem Vilagut concedit à Notarijs moderatum aliquid recipi posse pro eorum labore in scribendo, & transcribendo, si non recipiant salarium de publico pro tali labore, & citat ibi S. Antoninum, & illud infert argum. à simili, quod à Concil. Trid. conceditur Notarijs decima pars aurei pro dimissorijs litteris, &c. Verum non valet argumentum ab vno casu ad alium, in quo expresse Concilium prohibet, ne ipsi Visitatores, aut quisquam suorum quicquam procuracionis causa pro Visitatione, aut alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant: non obstante quacumque consuetudine, etiã immemorabili, quid apertius? Zerola par. 1. V. Visitatio idem docet.

Circa 18. Vide varios modos procuracionis exigenda, & penas dupli. & alias, in siclas ijs, qui amplius acceperint, in Conc. Trid. sess. 4. c. cit.

cit. & Nau. in conf. 2. incip. utrum poena statuta in cap. exigat de censibus in 6. sex notabilia assert. item Zerolam vide par. r. V. Visitatio §. 6. ubi excludit medicinas, sumptus equorum, plures procuraciones, si una die dua visitentur Ecclesia, & loca pauperum, seu Ecclesia pauper, qua gratis sunt visitanda.

Præstari tamen debent vectura quoque equorum à Visitatis, ne dum eorum pabula, qua semper dari solent, quando vero Episcopus eget, & alioquin impediretur Visitatio, ex Thef. Fori Eccl. par. 2. c. 16. n. 43. per tex. ibi cit. immo etiam diuiti Episcopo præstanda erunt si adest consuetudo. ibid. n. 44. & 55.

Quod attinet ad restitutionem duplici in c. exigat, renouatam in Conc. Trid. cit. ea erit intra mensem facienda, sub poena interdicti ab ingressu Ecclesia, ab Episcopo; suspensionis ab officio, & beneficio ab inferioribus: à laicis autem, suspensionis ab ingressu Ecclesia, & à communione Eucharistia, per extrau. Bened. XII. tit. de conf. donec duplum Ecclesia grauata restituerint. ubi etiam habetur, quod Episcopus tenetur de facto famulorum suorum, si sciat, aut ratum habeat: neque ualet in his casibus remissio donantium ulla.

Excusat materia leuis, ex glos. in eod. c. exigat, ver. munera. & exemplificat in exportatione caponorum, caseorum, & flosorum vini, & similibus, qua neque mouent aliquem, neque faciunt (ait) donantem pauperiorem. tutius tamen victualia tantum in proprio loco consumenda recipiuntur.

Index librorum, quorum lectioe iuuari potest Episcopus in Visitatione. §. III.

- 1 Pontificale Romanum. tit. Ordo ad visitandas Parochias. par. 3.
- 2 Conc. Trident. sess. 6. cap. 3. & 4. sess. 7. cap. 7. & 8. sess. 13. cap. 1. sess. 14. cap. 4. sess. 21. cap. 8. sess. 22. cap. 8. & 9. sess. 24. cap. 3. 9. & 10. sess. 25. cap. 6.
- 3 Acta Mediolanensis Ecclesie, par. 4.
- 4 Concilium Tridentinum, & Praxim hanc Compendiarium.
- 5 Mariani Socini, & Franc. Pauini Tractatus de Visitatione.
- 6 Pauli Fusci Episc. Sarnensis. libr. duo de Visitat.
- 7 F. Feliciani Commenfis Episcopi Manuale Visitatorum.

- 8 Annibalis Rochi Tractat. de Visitat.
- 9 Alphonsi Vilagut Cassinensis Speculum Visitatorum.
- 10 Zerole pars prima Verbo. Visitatio, in praxi Episcop.
- 11 Azor. Institut. Moral. par. 2. lib. 3. c. 40.
- 12 Lucae Ant. Restæ Directorium Visitatorum.
- 13 Michaelis Timothei Instructio Compendiosa Visitandi Ecclesias.
- 14 Dominici Zucchinetti Constitut. & Decreta Conc. sex Prou. Mediol.
- 15 Pauli Salodij Praxis de Visitatione.

Predicti namq; auctores tradunt varias doctrinas, & instructiones pro formandis ritè opportunis Decretis de vnaquaque re Ecclesiastica; quarum epilogum, & compendiosam Methodum, a nemine adhuc tentatam, prope diem, Deo dante, dabimus in lucem.

Index præparatorum à Visitatore pro Visitatione. §. I V.

- 1 **E**dictum generale proponitur pro generali Visitatione cum electione, & publicatione coadiutorum.
- 2 Præmonitiones fiunt per litteras ad Parochos, vt in Indice sequenti.
- 3 Ferat secum Decreta postremæ Visitationis, vt semper quærat, An executioni mandata.
- 4 Concilium Tridentinum, & Praxim hanc Compendiarium.
- 5 Pontificale Romanum, cum Paramentis Pontificalibus, albi, & nigri coloris.
- 6 Decreta Prouinciæ suæ, & Synodi Diocessanæ, cum Edictis generalibus, &c.
- 7 Instructiones Fabricæ Ecclesiasticæ, si adsint.
- 8 Indicem librorum Prohibitorum.
- 9 Casus referuatos summo Pontifici, & Episcopo.
- 10 Indices locorum, & personarum, quæ Visitationi subiacent, vt infra. §. 6. & 7.
- 11 Libellos distribuendos de doctrina Christiana, & alios spirituales.
- 12 Nummismata sacra à summo Pontifice benedicta, cereos Agnus Dei, sacras imagines, & eiusmodi ad pietatem excitandam.
- 13 Præmittat Episcopus, si opus est, Concionatores, Confessarios, & Ceremoniæ Magistram.
- 14 Faciat sibi indicem præcipuarum quarundam rerum; de quibus interroget. ex Indice 9. et.

Index

Index præparandorum à visitandis. §. V.

- 1 **O** Ratio publica, & si fieri potest, quadraginta horarum indicatur à Parochis, saltem in locis insignioribus.
- 2 **M**onitio populo fiat de proxima Visitatione, causis, effectibus, & ritu, intra Missas lectis pastoralibus litteris, si datae sunt, & moneatur populus ad reuelandum ea, quæ correctione egent.
- 3 **I**nuitetur populus ad poenitentiae Sacramentum, ut de manu Episcopi sumat Eucharistiam.
- 4 **P**ræparentur ij, qui confirmandi sunt, paratis opportunis schedulis, in quibus scripta sint nomina, cognomina confirmandorum, Compatrium, & Parochiæ.
- 5 **F**requenti campanarum sono excitetur populus, maxime vero pridie Visitationis.
- 6 **E**x vicinioribus locis conueniant Confessari ij approbati ad Confessiones audiendas.
- 7 **P**ræparentur Hostiæ, & particulae, vinum, mappæ, vasa ad sacrae communionis usum.
- 8 **O**rneur Ecclesia, & paretur locus pro ministrando Sacramento confirmat.
- 9 **S**i quæ sunt benedicenda, vel consecranda, opportunè parentur.
- 10 **P**ro caeremonijs Episcopalibus.
Umbella, seu baldachium in porta oppidorum insigniorum, à nobilioribus loci gestandum.
Crux sine hasta ab Episc. deosculanda.
Tapes cum puluino.
Thuribulum cum nauicula.
Vas aquæ benedictæ cum aspersorio.
Pluuiiale, & stola coloris albi pro Rectore Ecclesiæ.
Scabellum genuale cum tapete, puluinariibus ante Altare maius.
Sedes præalta supra tres gradus, & sub umbella, si fieri potest, à latere Euangelij, cum tapete supra gradus.
Gossipium pro abstergendo chrismate sacro post confirmationis Sacramentum, Panniculi duo, & vas aquæ ad hunc usum ad lauandum, & tergendum frontem confirmandorum.
Vas aliud pro colligendo gossipio iam adhibito.
Occursus Cleri totius, Confraternitatum, Doctrinæ Christianæ, & populi, intrante Episcopo, Litanias cantantium, aut Hymnos, & præsertim Cant. Benedictus.
Sex candelabra in Altari maiori, cum candelis circiter sex vnciarum.
Duo intortitia ad varios vsus.
- 11 **I**n sacristia exponatur ordine sacra suppellex, ut breui cetni possit.
- 12 **I**bidem libri ad usum Ecclesiæ destinati, Missalia, Breuiaria, Antiphonaria, Ritualia.
- 13 **I**ndex sacrarum Reliquiarum, cum suistificationibus.
- 14 **I**ndulgentiarum, Altarisue priuilegiati documenta.
- 15 **I**nuentarium iurium, priuilegiorum, & onerum Ecclesiæ, tum finium Parochiæ descriptio.
- 16 **S**tatuta, si quæ sunt, Ecclesiæ propria, & mores in diuinis Officijs, si differant ab alijs.
- 17 **I**nuentarium sacrae suppellectilis.
- 18 **I**nuentarium bonorum stabiliū, & reddituum Ecclesiæ, Decimarum, & oblationum.
- 19 **I**ndex Beneficiorum, quæ sunt intra finem Parochiæ.
- 20 **I**ndex Ecclesiarum, Oratoriorum, Capellarum cum oneribus intra eosdem fines.
- 21 **I**tem Sodalitatum, Confratariarum, locorumque piorum.
- 22 **I**tem Monasteriorum tam virorum, quam mulierum, cum titulis proprijs, & numero personarum.
- 23 **I**tem Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Clericorum sæcularium eiusdem Parochiæ.
- 24 **I**tem eorum, qui disciplinam Ecclesiasticam, ut clerici fiant, ingrediuntur.
- 25 **I**tem eorum laicorum, qui Ecclesiæ deseruiunt, in diuinis Officijs, funeribus, &c.
- 26 **I**ndex bonorum fortasse usurpatorum à laicis.
- 27 **I**ndex Missarum receptarum, & celebrandarum, & quibus factum sit satis.
- 28 **I**ndex legatorum solutorum, & soluendorum ad pias causas relictorum.
- 29 **P**rompti habeantur codices Parochiales baptizatorum, confirmatorum, matrimonio coniunctorum, status animarum, & Defunctorum.
- 30 **D**ecreta Synodalia, Edicta, Bulla in Cœna Domini, & casus referuati.
- 31 **I**ndex eorum, qui in Parochia sua, de hæresi suspecti sunt, blasphemæ, malefici, simoniaci, usurarij, concubinarij, adulteri, notorie criminosi, & qui non comunicarunt in Paschate. Item coniugum diuisorum, excommunicatorum, interdictorum, festi violantium, aleatorum, & prohibitos libros habentium.
- 32 **I**ndex Medicorum, Iudimagistrorum, Obstetricum, Pictorum, & Sculptorum, Bibliopolarum, Notariorum, Cauponum, & similibus.

- miliū personarum, de quibus nosse debet Episcopus.
- 33 Et hæc omnia paranda erunt respectiue ab omnibus visitandis.
 - 34 Alia sunt paranda à quolibet de Clero, vt Ordinum instrumenta, Beneficiorum item; tum facultates datæ pro audendis Confessionibus, Concionibus habendis, Missa certo loco celebranda, habitandi cum laicis, ancillave, seu extra ædes Ecclesiasticas, locandi alijs eadē, exponendi capulam pro elemosynis.
 - 35 Tum libri personales, qui solent præscribi Ecclesiasticis, Missale, Breuiarium, Calendarium, Volumen Bibliorum, Homiliarum, Catechismus Roman. & eiusmodi.

Index locorum ab Episcopo Visitandorum. §. VI.

- 1 Confici curet Episcopus à Cancellario Episcopali locorum indicem visitandorum, quem in visitatione perficiet indicē, de quo supra §. præc. n. 19. & 20.
- 2 Hæc autem sunt de eiusdem immediata iurisdictione, & primo Ecclesia Cathedralis.
- 3 Ecclesiæ collegiatæ, cum ædibus Canoniorum.
- 4 Parochiales, cum ædibus Parochorum,
- 5 Beneficiatæ.
- 6 Quæcunque aliæ; etiam Sacella, Oratoria, vbi celebratur Missa, & Confratriæ Trid. sess. 22. cap. 8.
- 7 Item ea Oratoria, quæ sunt in vijs, & vbi non celebratur Missa.
- 8 Hospitalia, & loca pia. sess. 22. cap. 8. & Collegia quæcunq; ibid.
- 9 Monasteria Monialium sub Ordinario.
- 10 Alia sunt loca cum limitatione visitanda: nimirum.
- 11 Monachorum & regularium Ecclesiæ, vbi est animarum cura. Trid. sess. 7. cap. 7.
- 12 Monialium Monasteria sub Regularibus, quoad clausuram. Trident. sessione 25. c. 5.
- 13 Ecclesiæ, quæ sunt nullius Diocesis, à viciniore Episcopo visitantur, sess. 24. cap. 9.
- 14 Monasteria virorum, vbi non viget regularis obseruantia. sess. 21. cap. 8.
- 15 Beneficia quæcunque, & qualiterumque commendata. sess. eadem.

ANNOTATIONES.

Circa primum. Nota ordinem Indicis locorum fieri iuxta diuisionem ciuitatis per Quarteria, seu Portas, seu Regiones, Diocesi vero per Vicariatus, seu Plebanias.

Circa 8. non sunt visitanda Hospitalia, & pia loca, quæ sunt immediate sub protectione Regum, ex Trid. sess. 22. c. 8. neque ea, in quibus aliter est cautum in fundatione, & expresse contra Episcopum. Collegia vero instituta pro sustentatione studentium pauperum sunt loca pia. Vide Garf. de Benef. par. 5. c. 1. num. 612. si aliquod oriatur dubium, visiter Episcopus tanquam Sedis Apost. delegatus, ex eodem ibid.

Circa undecimum, visitari debent etiã Ecclesiæ curatæ Equitum Hierosolymitanorum, ex Decl. Sacra Congreg. 77. apud Vilagut loco cit. nu. 6. non autem vbi habitat Generalis Ordinis. ex Trid. sess. 25. c. 11. de regul.

Circa 13. Si dubitatur, quis Episcopus vicinior, in Conc. Provinciali debet fieri electio à Prælato illius loci de aliqua persona idonea, à qua ipse Ecclesiæ nullius diocesis visitentur, vt docet Fuscus lib. 2. cap. 8. nu. 2. & electione facta, non potest mutari à successoribus, ex Decl. Congreg. 7. apud Vilagut loco cit. nu. 7. ex Trid. sess. 24. c. 9. intellige de Ecclesijs secularibus. Distantia vero est mensuranda ab ipsa cathedrali Ecclesia, ex Decl. Congreg. ibid.

Circa 14. Visitari non debent Prioratus militum Hierosolymitanorum, ex sess. 7. cap. 8. §. vbi Equites. quod si vigeat obseruantia regularis, paterne monere debet Episcopus eorum Regularium superiores vt corrigant ea, quæ necessaria sunt, & si intra sex menses eos non correxerint tunc ydem Episcopi possunt visitare, & corrigere, ex Trid. sess. 21. cap. 8. Nunc temporis visitare possunt eas domos Regulares, in quibus duodecim non degunt, erectas post Decretum Sac. Congreg. de celebrat. Missarum 21. Iun. 1625.

Circa 15. comprehenduntur in Decreto Trid. etiam illa Monasteria commendata, quæ sunt perpetuo vnita alijs Ecclesijs, vel pijs locis, etiam si loca ipsa essent sub regulari protectione, ex Sac. Cong. sess. 21. c. 8.

Index Personarum Visitandarum. §. VII.

- 1 Hæbeat Episcopus Indicem totius Cleri sui cum nominibus, & cognominibus iuxta locorum distinctionem, quem complere poterit indice prænotato supra §. 5. num. 23.
- 2 Sunt autem visitandi Abbates.
- 3 Canonici.
- 4 Plebani.
- 5 Parochi.
- 6 Beneficiati.

- 7 Sacerdotes.
- 8 Initiati sacris.
- 9 Clerici.
- 10 Moniales sua Ordinar.
- 11 Administratores locorum piotum.
- 12 Confratres.
- 13 Quæitores eleemosynarum.
- 14 Officiales curiæ Episc.

ANNOTATIONES.

Circa 2. intelligo de Abbatibus secularibus exemptis.

Circa 3. non visitantur Canonici exempti à S. Sede Apostol. quod si procedat Episcopus extra actum visitationis generalis, eligi debent duo de capitulo, de quorum consensu procedatur, ex Trident. sess. 25. cap. 6. si nimirum Canonici sint exempti alios non exemptos visitat Episcopus prout voluerit: sed tamen in loco capitulari, seu alio commodiore, ut Sacra Congreg. respondit Episcopo Abulen. ad octauam.

Circa 6. Rufcus notat lib. 2. cap. 7. quod nomine beneficij intelligitur Canonica, Præbenda, Dignitas, Personatus, Vicaria, Præstimonium, Pensio ad vitam assignata pro titulo: imò & beneficium de mensa, & Terra beneficalis, seu ruralis, cuiusmodi Neapoli habentur, quia scilicet orare oportet pro anima relinquens, & capellania.

In Declarationibus S. Congreg. Concilii Trident. excipiuntur à Visitatione subcollectores Camera Apostolicæ licet beneficiati in respons. ad Episc. Segobienf.

Circa 11. Pia Vniuersitatum loca non sunt obnoxia redditioni rationum Ordinario ex Declar. S. Congregat. neque Administratores Regulares tenentur reddere rationem Monasteriorum, licet pia loca dicantur.

Ratio quoque sumptuum Fabricæ Ecclesiasticæ, si aliter in institutione statutum sit, non est reddenda Episcopo Caterum, etsi alijs administratores reddere debeant, non tamen excluditur Episcopus, qui cum ijs unicum habet votum in eorum absolutione: alias non valet. Hac Sacra Congregatio, in Declarat. sess. 22. cap. 9. Vide, quæ diximus §. 6. circa octauam.

Circa 12. & 13. Fauet Trident. expressè in d. cap. 9. sess. 22.

Adde posse Episcopum visitare, & corrigere regularem extra monasterium degentem, etiã sui Ordinis priuilegijs prætextu munitum, ex Trident. sess. 6. c. 3. si tamen degerit sine licentia superioris, ut ibidem Sacra Congregatio, ex eodem Conc. sess. 15. c. 14. de regul.

Item posse punire cum regularem tanquam desertorem sui instituti qui sine mandato superioris in scriptis obtento, repertus fuerit extra conuentus suos etiam prætextu aduendi superiores ex Trident. sess. 25. cap. 4. nisi constet de notorio grauamine, ait F. Eman. to. 1. q. 30. art. 3. qui præced. quæst. art. 1. assert. Decretum Sacra Congregationis mitiorem in partem emanatum.

Ceterum in visitatione personarum satius erit si Episcopus solus cum Notario quæque examine, vel etiam in aliquibus sine Notario, ut maiori cum fiducia de absentibus loquantur emendandis.

Index, & Ordo agendorum in Visitatione. §. VIII.

- 1 **N**unc deueniendum est ad ipsam Visitationem, cuius ordo ex Pontificali Rom. est.
- 2 Recipiatur Episcopus, in locis insignioribus saltem, processionaliter. ut in Pontificali; non extra portam, ex Cærem. Episc. lib. 1. cap. 2.
- 3 In minoribus locis cum rochetto, & mozetta, osculo Crucis in porta Ecclesiæ, in censatione à digniore ex clero visitando, induto pluuiali albo.
- 4 Episcopus autem genuflexus quidem osculatur Crucem, sed stans cooperto capite incensatur.
- 5 Orat ante Altare; & apud Altare, quod osculatur, benedicit populo solemniter.
- 6 Si hora est, celebrat Missam, vel audit, excipit Clerum ad obedientiam cum osculo manus. in Missa sermonem habet, & communicat.
- 7 Sex facit in sermone, quæ habentur in Pontificali, sed arbitrio suo.
- 8 Fit confessio, & absolutio generalis cum Indulgentia post sermonem quam publicabit Canonicus, seu Parochus Ecclesiæ.
- 9 Induitur Episcopus amictu supra rochetum, stola, pluuialis coloris nigri, & mitra simplici, & facit absolutionem Defunctorum Episcoporum, & aliorum, ut in Pontificali, siue per Ecclesiam, siue per cœmeterium procedendo, cum Cruce, candelabris, aqua benedicta, & incenso; Clero cantante Psalmos, & Responsoria.
- 10 Assumpta stola, & pluuiali albo, accensit, que intorticijs, visitat Sacrosanctam Eucharistiam, quam prius & postea incensat.
- 11 Depositis paramentis, visitabit Baptisterium Olea sacra, sedes confessionales, Reliquias Sacras; tum Altaria, Capellas, Sacras imagi-

imagines, Sacristiam, Cœmeterium, Baptistarium autem, & Sacras Reliquias cum luminibus accensis; & hæc incensantur.

12. Postea eged Ecclesiasticas, Hospitalia, Confraternitates, & loca pia.
 13. Pro confirmatione ministranda paratur pluuiiali, & stola albi coloris: sicut etiam pro consecratione, seu benedictionibus Pontificali bus rerum sacrarum.
 14. Audit confessiones, & querelas, inquit, ut, opus est, de conuersatione Cleri, & populis de rebus spiritualibus, & temporalibus, de libris, & ornamentis.
- Hac omnia ex Pontificali Romano, hoc eodem ordine, & paucis additis.

ANNOTATIONES.

1. **V**isitare debet prius familiam suam Episcopus, deinde alios, ordine quem diximus: Cathedralem, Collegiatas, Parochiales, &c.
2. Prædictus tamen ordo est arbitrarius Episcopo, præsertim si vesperi veniat ad locum

- visitandum. quo casu fieri poterunt ea tantum, quæ usq; ad num. 6. sunt prænotata: reliqua mane sequenti.
3. Poterit etiam ad viciniora minima loca mittere coadiutores suos, & conuocare ad insigniorem locum vicinos populos pro Confirmatione.
 4. In Visitatione Monialium audiet eas ad cratem, non intra septa Monasterij.

Index obseruandorum in Visitatione locorum. §. IX.

1. **D**væ sunt partes Visitationis locorum; Descriptio eorundem, prout sunt, & præsertim cum defectibus; Ordinatio pro tollendis defectibus.
2. In ipso actu Visitationis sola sufficit Descriptio. Circa finem Visitationis vniuscuiusque Ecclesiæ maturè fiant Ordinationes, & Decreta, ex Descriptione hausta, nisi accidat in aliquibus executio ipsa, ut dicemus in proprio Indice §. 10.
3. Descriptio consistit in duobus: An sit, & Quale sit, iuxta Indices, qui sequuntur.

4. *De Sanctissima Eucharistia,*

Obseruet Episcopis, & Notarius describat, an sint, qualia sint, quæ sequuntur.

Tabernaculum ligneum.	Fragmenta.	Bursam cum chorduli; albam
Conopæum, & an plura.	Renouationem.	pro rurali communionem, ut
Vestem interiorem.	Clauem auratam.	à collo pendeat Pixis.
Corporale stratum.	Basim tabernaculi vacua.	Vmbellam.
Pixidem.	Lampadem ardentem.	Laternam.
Auro litam intus.	Tabernaculum gestatoriū pro	Intortitia.
Velum.	Processione.	Velum pro humeris longum.
Particulas.	Pixidem pro infirmis.	

5. *De Baptistario.*

Qualis Fons.	Imago Sæcti Ioannis Baptistæ	Cochlear pro infundenda aqua.
Conopæum.	Christum baptizantis.	Vas Oleorum sacrorum.
Vmbella.	Aqua.	Sal.
Cancelli.	Sacrarium vicinum.	Lintei ad tergendam capita.

6. *De Oleis Sacris.*

Armatium in Ecclesia.	ex corio ambusto, vel li-	thedrali Oleis.
A latere Euangelij.	gneam.	Arcula, & clavis, si mittatur, qui
Cum inscriptione masculis	Bombacium madidum oleo; &	ea deferat.
litteris.	siccum superius.	Renouatio.
Ornatus exterior, & interior.	Bursa violacea.	Combustio veterum.
Vas stanneum intra capsulam	Ampullæ pro deferendis à ca-	

7

Sedes in publico.
Lamina forata.
Velum spissum.

De Sedibus Confessionalibus.

Imago pia.
Bulla Cœnæ.
Casus Episcopo reservati ibi-
dem affixi.
An claudi queat ipsa sedes, ne
laici sedeant.

8

Armarium.
Vestis interior.
Thecæ propriæ.

De Sacris Reliquijs.

Nomina Reliquiarum.
Approbatio.
Expositio.
Claues.
Officia diuina.
Festa.

9

Altare maius.
Gradus ad illud.
Gradus in eo.
Ara lapidea.
Consecratio totius.
Tela cerata, immobilis.
Fenestellæ nullæ.
Mappæ tres, vel vna duplicata.
Earum Benedictio.
Crux.
Candelabra.

De Altaribus.

Icon.
Statuæ.
Tabella secretarum.
Tela stragula.
Muratio mapparum.
Pallia varia.
Vmbella.
Suppedaneum.
Fenestra vrceorum.
Cancelli.
Cereotata.
Campanula.
Clauus pro bireto Sacerdotis.
Pulvinaria.
Tabella vltimi Euangelij.
Dos Altaris.
Patronus.
Onera Missarum.
Titulus beneficij.
Festum.
An Officium.
Priuilegium Defunctorum.

10

Chorus.
Crux magna in medio alto loco, cum Saluatore.
Sedes Episcopalis cum gradibus & Vmbella.
Naues Ecclesiæ.
Parietes.
Imagines Sanctorum.
Pulpitum.
Fenestræ.
Sepulchra.
Sedes mulierum, & populi.
Diuisio sexus.
Tectum.
Pauimentum.
Armaria.
Ariculæ elemosynarum.

De Ecclesia ipsa.

Vasa aquæ Benedictæ.
Porta.
Super eam imago.
Crux in culmine.
Camererium.
Claufura.
Crux lignea.
Arbores nullæ.
Campanile.
Campanæ.
Earum benedictio.
Funes. scalæ.
Tectum.
Culmen.
Crux.
Pauimentum.
Ostium.
Clauis.
Vtus eorum.
An ad laicorum negotia.
Confessio sub altare maiori.
Patronus.
An pro fana seruentur ibi.
Epitaphia indecora.
Sepultura pro Clero.
Pro pueris.
Ecclesiæ titulus.
Dedicatio.
Festum vtriusque.
Officium quo ritu.
Alia Festa propria.
Indulgentiæ.
Stationes.
Oratio quadraginta horarum.

11

Sedes.
Legilia.
Antiphonaria.
Breuiaria.

De Choro.

Martyrologium.
Calendarium.
Pontificale.
Cæremoniale.
Directorium Chori.
Libri Processionum.

De Sacristia.

12

Armata.
Arca.
Labrum ad lauandas manus.
Manutergia.
Oratorium.
Tabellæ precum ante, & post
Missam.
Preces ad paramenta.
Missalia.
Calices.
Patena.
Purificatoria.
Corporalia & pallæ.
Vela.
Bursa.
Coryla Hostiarum.
Amictus.
Albæ.
Cingula.
Stola, Manipuli, & Casule quin-
que colorum.
Festiva.
Feriales.
Dalmaticæ.

Pluuialia.
Pallia.
Mappæ variæ.
Mappulæ ad manus tergendas.
Alia ad communionis vsum.
Superpellicea.
Integumenta Missalium.
Signacula.
Pulvinaria pro Missali.
Alia pro genibus.
Imagines deuotæ.
Tabellæ onerum, Festorum,
Vigiliarum.
Vrceoli.
Pelliculæ.
Campanulæ.
Vasa pro laicorum purificatio-
ne.
Supellex argentea.
Thuribulum cum nauicula.
Cruz processionalis.
Vexilla.
Vas pro aqua cum aspergillo.
Tabella Pacis.

Instrumentum conficiendarum
Hostiarum, & Particularum.
Cribrum pro particulis.
Vasa florum fictorum.
Vasa ad lauanda corporalia.
Piscina sacra.
Candelabrum triangulare.
Candelabrum Cerei Paschalis.
Eretrum.
Pannus mortuorum.
Legilia.
Libri.
Rituale nouum.
Missæ reiectæ, non approbatæ.
Calendarium.
Portæ.
Claues.
Pauimentum.
Fenestræ tuta.
Parietes.
Tectum.
Inuentarium prædictorum.
Subterraneus locus pro vino
Missæ.

13

Incolæ.
Cohabitatio ancillarum.

Facinorosorum latibulum.
Reparatio.

Distantia ab Ecclesia.

14

Vt supra de Ecclesia.
Adde.
Vexilla.
Cruces processionalis.
Cappas.

Baculos Priorum.
Libros precum.
Arculas elemosynarum.
Tabellam Indulgentiarum.
Aggregationis diploma.

Inuentaria bonorum.
Orat. 40. horarum.
An Missæ solemnes.
Offic. diuinum maius.

15

Porta.
Inscriptio.
Cellæ.
Distinctio sexus.
Tabellæ onerum.

Supellex.
Inuentarium.
Statuta.
Fundatio.
Priuilegia.

Indulgentiæ.
Oratio 40. horarum.
Lecti.
Genus infirmorum.
Ministerium.

16

Altaria nulla.
Imagines.

Clausura à bestiis.

Reparatio.

17

Clausura.
Portæ.
Parietes.
Rotæ.

De Monasterijs Monialium.

Fenestrellæ Communionis, &
Confessionis.
Crates ferreæ duplices.

Collocutoria.
Fenestræ.
De Ecclesia, vt supra.

A N.

ANNOTATIONES.

- A**N possint ostia frangi ab Episcopo Visitante recusantes visitari quo ad clausuram, Vide Fuscum de Visitat. lib. 2. cap. 19. ubi ex professo tractat. cum distinctionibus, & tandem concedit.
- 2 Impedientes quo minus Episcopus sua utatur iurisdictione: excommunicatur in Bulla Cœna Domini num. 15.
- 3 Inuocari potest brachium seculare. quod se neget, excommunicari potest cap. 2. de maledicis, & cap. 1. de Offic. Ordin.

Index decernendorum in Visitatione locali, & materiali. §. X.

Peritus Sacrorum Canonum Episcopus, Decretorum synodaliū, & communioris vsus. Ecclesiæ Catholicæ, quædam statim decernet, & in ipso Visitationis actu exequetur, quædam maturius circa finem Visitationis locorum; & personarum.

- 1 Nam decernet statim, & singillatim, ea, quæ sequuntur.
- 2 Altarium demolitionem, ubi facienda est.
- 3 Ararum contractionem. Veteris Christamatis, & Oleorum ambustionem.
- 4 Sepulchrorum amotionem, seu obstructionem, si loco vetito.
- 5 Amotionem bradellarum, sedilium, & aliorum impedimentorum.
- 6 Item profanarum imaginum, aut rerum.
- 7 Lacerationem corporaliū, purificatoriorum, & rerum indecentium sine remedio.
- 8 Profanationem calicum, & patenarum; item Ecclesiarum, quæ sic, ut infra.
- 9 Clausionem portarum lateraliū.
- 10 Lacerationem Missaliū, Breuiariorum nimis indecentium.
- 11 Amotionem arborum à Cœmeterio, & locis Sacris.
- 12 Ramorum incisionem, qui nocent parietibus Ecclesiæ.

Ea vero, quæ maturius, & data opportunitate temporis, sunt executioni mandanda.

- 1 Altarium reconcinatio, & bradellarum.
- 2 Umbellæ constructio super altare.
- 3 Telaria altarium lignea.
- 4 Septa altarium.
- 5 Fenestella pro vrceolis.
- 6 Cruces, candelabra, & alia huiusmodi, assignato congruo spatio temporis, iudicio Episcopi, & pœna pecuniaria, aut alia ad ar-

bitrium, non autem censuris, vel certe, non lata sententiæ, nisi ex maxima causa.

Alia denique sunt, quæ reservari debent, examinandam melius adhibitis etiam in consultationem doctissimis viris, peracta tota Visitatione, ne diutius immorans Visitator loca plus iusto grauet.

ANNOTATIONES.

- 1 **D**E Predictis aliqua fieri debent sumptibus Rectoris Ecclesiæ, aliqua populi are vel utriusque.
- 2 Regula est in Actis Eccl. Mediol. ut cum Ecclesiæ redditus suppetunt commode ad omnes expensas, non compellatur populus, nisi ad cœmeterij impensam; præterquam ubi est consuetudo populo etiam alia præstandi: qua retineatur.
- 3 Si vero non suppetunt fructus Ecclesiæ præter victum Sacerdotis, totum, quod deest Parochiali Ecclesiæ ac adibus Parochialibus in fabrica suppellecti illi sacra vel Clerici sustentatione, curandum est impensa Populi.
- 4 Altarium minorum instauratio, ex Decreto S. Caroli in Synodo Diœces. IV. præstanda est per eos, quibus ex fundatione, aliove iure, onus eiusmodi impostum est si nulli ij sint, fiat eorundem altarium censu, legatove Missa faciendæ relicto si minus satis est, moneantur ij, qui ibidem habere ius sibi persuadent sineque hi sint, detur ijs, qui sponte velint, vel ij præsent. quibus incumbit onus reliqua Ecclesiæ, datoque certo termino amoveantur, & ad altare maius, seu aliud transferantur Hac ibi.
- 5 Si partiendum est onus, assignentur Rectori potius, quæ pertinent ad paramenta, mappas, & reparationem Altaris maioris; populo, quæ ad fabricam.
- 6 Quæ attinent ad Sacram Eucharistiam, detur schola Corporis Christi, cum facultate, ut quæstuet ad hunc effectum.
- 7 In taxandis Capellani fructibus pro reparatione, & ornatu, habeatur ratio, ne grauetur vltra id, quod assignaretur mercenario implenti onera Capellæ.
- 8 Vltimum remedium est supersedere à toto seruitio, vel eius parte per aliquod tempus; & quod impenderetur, si à mercenario præstandum esset, assignetur pro impensa, data facultate Titulari, si inops esset, suscipiendi oneris in alio altari, vel Ecclesiæ cum sua elemosyna.
- 9 In ijs quæ minutura sunt, ut clauës, corporalia, &c. non excusetur Rector ullo quocumque inopia

inopia pretextu, quo minus etiam negligente populo ab ipso praestentur.

de Concil. Trident. sess. 21. cap. 7.

10 De Ecclesijs profanandis, & diruendis, Vi-

11 *Qua Rector non potuit exequi, morte pra-*
uentus, suppleat haeres, & non in immo-

Index obseruandorum in Visitatione Personarum. §. XI.

In Visitatione Canonicorum.

Quae ad Collegium communi- ter spectant.	Officiales Capituli.	Mansionarii, seu Capella-
Origo.	Conuentus Capitulares.	ni.
Numerus Canonicorum.	Sigillum.	Habitus.
Dignitates quot, & quae.	Acta.	Merces.
Habitus coral.	Onera.	Seruicium.
Statura.	Missa solemnes.	Consuetudines Ecclesiae.
Distinctio Præbendarum.	Horæ Canonicae.	Processiones.
Redditus.	Chori disciplina.	Ritus.
Distributiones.	Conciones.	Magister caeremoniarum.
Seruicium.	Anni uersaria.	Sacrista.
Cantus.	Missarum numerus.	Clerici.
Functores.	Officia propria.	Musici.
Theologalis.	Festa.	Organista.
Pœnitentiaria.	Archiuium.	Ratio reddituum reddenda.
Doctoralis.	Inuentaria bonorum mobi-	
	lium, immobilium.	

2 A singulis exquirenda, ut infra de alijs Beneficiatis, & præterea, an minor sit 22. annis. vocalis ante Subdiaconatum an acceperit aliquid pro admissione noui Canonici.

In Visitatione Parochorum.

Ut de Beneficiatis infra.	Processionibus.	Historia seruata in calice
Et præterea de indice, de qui- bus supra §. 5. à num. 18. vs- que ad 34.	Festis proprijs.	recto.
Item interrogentur de residen- tia.	Consuetudinibus.	Fontis benedictio, & Cerci,
Missa frequenti.	Conuentibus mensuris pro casibus conscientia.	Paschalis.
Concione.	Quod parochias vnusquisque habet.	Litaniae maiores, & mino- res.
Festorum, Vigiliarum, Edicto- rum publicatione.	Ministros sufficientes.	Qua ratione.
Doctrina Christiana.	An benedicat cineres, candelas, palmas.	Ritus in celebranda Missa so- lemni, & priuata.
Vesperis.	In triduo maioris hebdomadae quid.	Benedictio domorum.
		Repraesentationes pie-
5		
De Sacramentorum admini- stratione.	Ob steritres paritas.	An ultra tres dies differatur baptismus.
Circa compadres in Baptismo.	Cautionem in lecto pro infan- tibus.	An domi fiat.
6		
De Pœnitentiæ Sacramento.	Heres.	Cum stola.
Ante diem, vel noctu an mu-	An alienos.	
7		
De Communione.	Apparatus.	ægrotorum.
Puerorum instructio.	Conuersus pro communiõne	Frequentia.
<i>Barth. Gauant. Pars Sectio 2a.</i>		

8
De Extrema vnctione.
An renes mulierum vngan- | tur.
Manus Sacerdotum qualiter. | Visitatio infirmorum.
Commendatio animæ.

9
In matrimonio.
Sponfalibus.
An consensus separatim ex- | quiratur.
Cohabitatio sponforum ante | matrimonium. | Abusus.
Ritualis vsus.

10
In alijs functionibus.
Concione Quadragesimali. | Visu, ædibus concionato-
ris. | Mercede.

11
De funeribus.
Qui mos. | Abusus.
An altarium pallia adhibe an- | tur.
An Viduæ Missas audiant.

12
Examen fieri potest de Theo- | cio Episcopi.
ria Sacramentorum, iudi- | Qui libri pro doctrina. | A laicis de Parochi moti-
bus.

13 *In Visitatione Beneficiatorum.*

Nomen.	Processio fidei.	An consanguineis.
Cognomen.	Reditus.	Inuentarium.
Patria.	Onera.	Bullæ ostendantur.
Ætas.	Satisfactio.	Pacta simoniaca.
Beneficij titulus.	Officium diuinum.	Facultas celebrandi.
Pluralitas beneficiorum.	Prædia.	Ministrandi Sacramenta.
Pensionis actiua.	Fines descripti.	Renunciatio beneficij.
Passiua.	Arbores cæcæ.	Publicatio.
A quo collatio.	Alienatio.	Permutatio.
Quando.	Locatio.	Vnio.

14 *In Visitatione cuiuscunque de Clero.*

Nomen.	Capilli.	ra.
Cognomen.	Caligæ.	Confessio frequens.
Patria.	Collaria.	Missæ, seu communio.
Ætas.	Negotiatio.	Cantus Gregorianus.
Patrimonium.	Venatio.	Musicus.
Seruitium Ecclesiæ.	Arma.	Studia litterarum.
Ordo.	Spectacula.	Habitatio.
Habitus.	Laræ.	Officium diuinum, siue par- uum B. Virg.
Tonsura.	Docere puellas.	
Barba.	Seruitium laicorum.	
Annulus.	Si exterus, Dimissoria litte- ra.	

15

In Seminario.

Statuta.	Rectores.	Reditus.
Mores.	Administratores.	Numerus.
Magistri.		

16

In Visitatione Monialium.

Statuta.	Oratio mentalis.	Largitio munerum.
Obedientia.	Ieiunia.	Victus communis.
Paupertas.	Flagella.	Epistola.
Castitas.	Officia, & labores commu- nes.	Redditus.
Clausura.	Lectio ad mensam.	Onera.
Circuitus virorum intra sep- ta.	Comites in loquutorio.	Satisfactio.
Sacramentorum frequentia.	Laici sine licentia.	Capitulum culparum.
Chori disciplina.	Crates aperta in Quadrages. & Aduentu.	Negotiorum.
Silentium in Choro.	Electio Officialium.	Rationes dati, & accepti.
Dormitorio, & Refectorio.		Hæc in communi.

17

Examinatur vnaqueque de no- mine.	Choralis, an conuersa sit.	Comæ.
Cognomine.	Officium diuinum, vel quod eius loco.	Chirothecæ.
Patria.	Munus, & Officium.	Canes.
Professione.	Cella separata.	Aues.
Ætate in Monasterio.	Exercitia monasterij com- munia.	Speculum.
Dore allata.	Annuli.	Instrumenta musica.
Renunciacione.		Cræpidæ Sæculares.

18

De Pralata.	Sacrificiæ Præfecta.	Officialibus minoribus.
Officialium moribus.	Ianitrice.	Et præsertim super prædictis num. 16.
Magistra Nouitiarum.	Oeconomæ.	Item de Confessario Ordina- rio, & extraordinariis.
Vicaria.	Auditoribus.	
A secretis.	Rotarijs.	

19

*In Visitatione Administratorum piorum locorum,
& Confratriarum.*

Inspiciantur libri rationum.	res.	Quæstores.
Expensarum.	Qui alii debeant.	An cum campanula, seu ta- bella.
Locationum.	Legata nondum soluta.	An artificio precum in deco- ro.
Contractuum.	Superflui sumptus.	Conuentio cum quæstuarijs.
An comestationes fiant.	Iuramentum Officialium.	
An Officiales sint debito-	Salaria ministrorum.	

20

Eadem obseruantur in Montibus pietatis præsertim vsuræ suspicio arceatur.

21

In Visitatione Officialium Curie.

Taxæ.	Munera iudicum.	Custodia.
Scripturæ.	Nimia mora causarum.	Notariorum fides.
Pœnæ.	Visitatio carcerum.	Vicarij professio fidei.
Depositarij fides, & saure- la.	Victus.	Acceptio personarum.
	Expensæ.	

Q 2 22 178

22

In Visitatione aliorum laicorum.

Ludi magistrorum mores.	Arbitrio Episcopi.	Notariorum fori laicalis imperitia.
Fidei professio.	Tripudia diebus festis.	Meretricum nimia licentia.
Medicorum accessus ultra tres dies ad inconfessos.	Nundinae.	Cauponum publica vitia.
Episcopolarum, indices librorum.	Comediae turpes.	Viduorum, & pauperum necessitates.
Examen aliorum fit iuxta Indicem §. 3. in q. 31. & 32.	Legata non soluta.	
	Questuarius abusus.	
	Vagorum, & peregrinorum mores.	

23

In Gymnasijs publicis.

Statuta.	sess. 25. cap. 2.	da, ex Concil. Lateranen.
Mores.	Item in docentibus Grammaticam. Arithmeticam, ex eadem ibidem.	Lectio Sacre Scripturae, ex Concil. Trid. sess. 5. c. 1.
Professio fidei à Doctoribus; quae curan. est ab Episcopis ex Sacra Congregat. Concil.	Philosophia falsa impugnan-	

24

In Visitatione piarum Faminarum.

Fundatio.	Sacramenta.	Clausura.
Leges.	Pia exercitia.	Numerus.
Habitus.	Redditus.	Regimen.
Coniuctus.		

25

De Regularibus.

In domibus etiam Regularium, Renunciatio bonorum, reclamatio de nullitate professionis, delicta extra claustra. Praedicatio Verbi Dei, publicatio censurarum, praecedentiae litterae, lectio sacrae Scripturae, ad Episcopum spectant. sess. 25. cap. 16. cap. 4. 14. 19. cap. 12. 13. sess. 5. c. 1. & vlt.

Index Decernendorum in Visitatione personali. §. XII.

- 1 Descriptio personatum facta cum defectuum cuiusque mentione, ad Decreta venit.
- 2 Quaedam sunt verbo, vel secreto, vel publice, vt caeteri timorem habeant, iudicio Episcopi. cauendum tamen est, ne diminuatur auctoritas Parochi, vel Praelati Monialium; nisi grauius delictum aliter iudeat. in dubio ij de fendantur ab Episcopo.
- 3 Quaedam, quae sunt communia pluribus, si grauiora sunt, scripto decernantur, cum obligatione, vt tegantur saepius, audientibus ijs, de quibus agitur.
- 4 Quaedam grauisima, quae probatione eget, accusatore non probante, ne publicentur. testibus autem nolentibus deponere in scriptis, secreto fiat correctio.
- 5 Quaedam ritè probata puniantur, prout iuris est; praesertim contra non Residentes.
- 6 Nam initio seueritatem, in progressu diligentiam, in fine iustitiam adhibere debet

visitator. Patrius tamen Decretis agat, ne nimis multa vilescant.

- 7 In titulis Beneficiorum illegitimis, si quos repererit, vtatur dilatione ad breue tempus, vt Ecclesiae quam primum consultatur, ne dum Beneficiario fortasse excusando.

Index, & Ordo describenda totius Visitationis à Notario. §. XIII.

- 1 In actu Visitationis scribat celeriter in folijs eo distinctiori modo, quo potest, & nihil omitat, praesertim Decretorum, quae cursum quandoque suat à Visitatore.
- 2 Relaturus deinde in librum, eum diuidat in duas partes cum his titulis Visitatio Ciuitatis. Visitatio Diocesis.
- 3 Subdiuidat quamlibet partem in quinque partes, in Prima describatur Visitatio localis. in secunda Visitatio Personalis. In tertia Decreta omnia. in quarta Rationes dati, & accepti, cum redditibus locorum piorum, & Confratriatum. in vltima Acta iudicialia scribantur contra delinquentes, seu debitores locorum piorum, & eiusdem.

4 In

- 4 In visitatione locali scribatur accessus Visitatoris, quo die, mense, & anno quibus comitibus, quomodo receptus quæ singillatim egerit usq; ad Visitationem ipsam locorum: quæ describetur ordine, quo facta est, iuxta Indicem §. 8.
- 5 Si quæ decreuerit, & executus fuerit Visitator statim, ex ijs, quæ in Indice §. 10. statim ibidem noter: si non executioni mandatum fuerit, referatur in 3. partem.
- 6 Visitatio personalis eodem ordine, quo in Indice §. 11. describatur.
- 7 In tertia parte scribantur Decreta localia, & personalia, ordine locorum servato in Visitatione locali, addito spatio temporis, & pœna.
- 8 In quarta parte referuetur omnis ratio reddita administrationum locorum piorum, ordine quo supra.
- 9 Ultima pars continebit Acta Iudicialia, citationes monitoria, sequestra, examinationes testium, & actus iudiciales, siue civiles, siue criminales Visitationis.
- 10 Exemplo Decretorum cuique loco visitato relicto, mandabitur Rectori, vt præterea eadem Decreta scribat in libro ad hoc deputato, ne folia pereant, quod accedere facile potest.
- 11 Deberent etiam in libello separato, seu in fine cuiusque loci Visitationis localis, procurationes notari, ad posterorum informationem.
- 12 Demum ea etiam notari, quæ ad Sacramentum confirmationis, benedictionis, & rerum consecrationes spectant, eo loci, quo peracta sunt, in eadem Visitatione locali.
- 13 Notarius diligentior in fine Visitationis ciuitatis, seu Diœcesis representabit statum ciuitatis, seu Diœcesis distinctè ad eam formam, quam nos præscripsimus in Praxi celebrandæ synodi par. 3. cap. ultimo.
- 14 Fidelem, & sinceram totius Visitationis, seriem, & Acta, ne patiatur Notarius desiderari: libris .n. Visitationum plena fides præstatur, vt probat Vilagut loco supra cit. num. 34.

Index eorum, quæ adduntur, & omittuntur, Visitatore inferiore visitante,
§. X I V.

- 1 **D**antur literæ patentes ab Episcopo cum ea facultate, quæ eidem videbitur opportuna: exemplum dabitur infra.
Leguntur hæ patentes literæ in vnoquoq; *Barth. Gan. Pars Secunda.*

- loco ante actum Visitationis.
- 3 Omittuntur ea, quæ ad Pontificalem spectant dignitatem.
 - 4 Stola supra cottam indutus facit absolutionem defunctorum, visitat Sanctissimam Eucharistiam, Olea Sacra, Reliquias & Baptisterium.
 - 5 Ceteræ vt supra.
 - 6 Visitationi finem imponet, vt infra.

In 'ex agendorum proficue Visitationis. §. XV.

- 1 **D**antur Rectoribus locorum singulorum propria Decreta à Notario subscripta; publicanda ab iisdem Rectoribus, etiam alijs, ad quos pertinent.
- 2 Approbantur rationes administrationum redditæ, si bene fuerint redditæ, cum subscriptione Visitatoris, vel Deputatorum ab eo, vel Notarij. fiunt præcepta, vt soluant ijs, qui debent, intra certum terminum, sub pœnis dupli, & alijs.
- 3 Causæ criminales si longiores sunt, referuntur foro Vicarij Generalis.
- 4 Eodem modo civiles, si finire non queant intra dies Visitationis.
- 5 Vicarijs Foraneis mandati potest, vt sibi describant in libello proprio Decreta omnia, quæ singulatim Clero sui Vicariatus relicta sunt, vt procurent executionem.
- 6 Distribuantur pia munera, libri spirituales, de quibus in Indice §. 4. n. 11. & 12.
- 7 Et recognoscat ratio sumptuum pro victu factorum in Visitatione loci.
- 8 In Ecclesia stans Episcopus ante altare in cornu Epistolæ dicit. Psalm. De profundis, Preces, & Orationem pro Defunctis, vt in Pontificali, in fine Visitationis, & vadit.

ANNOTATIONES.

- 1 **Q**uid erit agendum, si fiat appellatio à Decretis Visitationis? aut si allegetur suspectus Episcopus?
- 2 Respondeo primo: non posse vti suspectum recusari, nec vlla allegatione suspicionis impediri, quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem respiciat, visitatos afficere possit. sunt eadem verba S. Congreg. Conc. Trid. in sess. 7. cap. 3.
- 3 Neque per appellationem impediri, vel suspendi eadem S. Congreg. sess. 24. cap. 10.
- 4 Resp. secundo: si compilato processu formato iudicio, seruatis seruandis, prout iuris est, procedat Episcopus Visitans, admittitur appellatio post diffinitivam ita tamen, vt non suspendat executionem eodem c. 10. S. Congr.

Q 3 5 Et

- 5 *Et licet agat tamquam Sedis Apostolica delegatus, declinare tamen non potest iurisdictionem Metropolitanam in casibus illis, in quibus ante Concilium hic, tamquam Ordinarius, poterat uti eodem iure. eademque potestate. eadem ibidem.*
- 6 *Danda ergo erit copia actorum iuxta Trid. sess. 13. c. 3. & sess. 24. cap. 20.*

FORMVLA EDICTI PROVISIONE GENERALI,

ex Actis Ecclesie Nouariensis sub Cavolo à Basilica Petri Episcopo, & Ordinis nostri alias Proposito Generali.

Siamo per visitare piacendo à Dio le Chiese, & Terre di queste parti con gli Oratorij, luoghi pii, Confraternità, & ogni altra cosa, che à noi tocchi, à fine di prouedere tutto ciò, che bisogna intorno al culto di Dio, alla cura delle anime, alla vita de' Chierici, & al buono stato delle cose.

Esortiamo adunque con ogni affetto tutte le persone à fare oratione calda al Signore che si degni darci ogni aiuto opportuno, perche questa nostra attione riesca conforme al maggior seruigio di sua diuina Maestà, la quale attione si contenteranno accompagnate sino al fine con la detta oratione, & con la presenza loro ancora, quanto si possa.

A tale effetto ordiniamo, che si faccia oratione publica auanti il santissimo Sacramento, & qualche processione prima del nostro arriuo.

Et accioche la visita sia più gioueuole à tutti, gl'inuitiamo à confessarsi, & comunicarsi all'horas; ilche facendo, & pregando non solo per il bene di questa visita, ma anche per tutta la Chiesa di & vniuersale, conseguiranno l'INDVLGENZA EPISCOPALE; & à tal fine mandaremo Confessori innanzi con autorità di tutti casi à noi reseruati.

Inuitiamo tutti quelli, che non hanno ricevuto il Santo Sacramento della confirmatione à prepararsi per esso, conforme à gli auuertimenti, che per ciò sono stati ordinati.

Commandiamo à tutti gli Ecclesiastici, beneficiati, & non beneficiati che si trouino pronti alle loro Chiese con le carte de' gli loro Ordini; e beneficij, & altri instrumenti ad essi appartenenti, con le foundationi de' titoli, & nora de' gli oblighi di qualunque inuentarij de' beni, è suppelletile, Ecclesiastica, & delle sacre Reliquie; Indice de' libri,

che tengono tanto per vso proprio, quanto della Chiesa: Nota delle Indulgenze delle Chiese; Facoltà di celebrare: Fedi della Confessione, e Communione a' tempi debiti; del seruigio fatto alla Chiesa assegnata, e dell'habito decente vsato per l'adietro.

Commandiamo alli Rettori delle Chiese, che ci apparecchino nota da presentarci subito, di tutte le Chiese, & Oratorij, ancora de' secolari, & ancora campestri delle sue Parochie, e costi di tutti i chierici, de' luoghi pii, e confraternità; delle feste, solennità, processioni, e riti publici e particolari; nora delle superstitioni; e d'ogni abuso, e cortutella publica; de' peccatori publici come vsurarij, concubinarij, bestemmiatori, malefici; e di quelli che non si sono confessati alla Pasqua prossima: e ci auisino, se ci fosse alcuno interdetto, o scomunicato; se à alcun marito stesse separato dalla moglie, o all'incontro: se nelle parochie sue è alcun romito.

Che ciascuno auisi in tempo, & apparecchi. se ci sono calici, corporali, campane, tabernacoli, vasi, imagini, vestimenti Ecclesiastici di consacrare, e benedire, ancorche già fosse vsati.

Et à gl'officiali, e cappellani de' luoghi pii, fabbriche, e confraternità, che siano pronti con le loro foundationi, institutioni, aggregationi, regole, licenze, Indulge. Reliquie, oblighi di Messe officij diuini, anniuersarij, hospitalità, limosine, o altre opere pie, e con li conti, dell'entrate, limosine, e maneggio loro.

A tutti vniuersalmente commandiamo sotto pene ad arbitrio nostro, che sapendo in detta Parochia alcuno per sue parole, o fatti sospetto di heresia, o di essere fautore di heretici, o che habbia libri, o scritti prohibiti; non manchi di venirlo à denunciarci à Noi, ouero à nostri Visitatori.

Commandiamo ancora à tutti, Ecclesiastici, e laici, che sapendo peccatori, abusi, & corrottele publiche come di sopra vengano à notificarlo à Noi, o nostri Visitatori.

E specialmente à chi sapesse alcuna persona esercitare maleficij, fattucchiere, o incantesmi.

Et ancora à chi sapesse, alcuni oblighi de' Messe, Officij diuini, limosine, & altre opere pie tenersi occultati, o non essere eseguiti da chi si voglia; o siano tali oblighi fondati in vltima volontà, ouero in institutione de' beneficij, ouero in antica consuetudine, e pure in altro modo.

Tutti poi esortiamo, & preghiamo quanto caldamente possiamo nel Signore, che facendo

pendo la ruina, ouero il pericolo di qualche anima, o altri mali in disseruigio di Dio, ancora segreti, alli quali noi possiamo prouedere, vogliano per officio di carità facetlo sapere. Dat.

Littera Pastorales pro Visitatione .

CHi annuncia la visita, diletissimi in Christo figliuoli, arrega nuoua di cosa amoueuole, di cosa di giouamento, e di salute; ilche come si conosca in tutte l'altre visite, eh'hanno luogo, frà gl'huomini; in quelle, che fanno i Vescouii molto più chiaramente si comprende. Si visitano i congiunti di sangue, & gl'amici frà loro, per apportarsi consolatione, e giouamento, l'vno all'altro: visitano i Signori mondani le loro Città, e Fortezze, per prouedere alla sicurezza del paese, & alla quiete de' suoi vassalli: visitano i Medici gl'infermi, per arrecare loro sanità: gl'agricoltori le sue vigne, & i suoi campi, e perche leuate le spine, e le male herbe con la buona coltura possano produrre frutti abbondanti: quelli finalmente, che tengono in varie parti i suoi greggi, vanno à vederli, se sono ben curati, e gouernati, perche si conseruano, e rendano buon frutto. La visita Episcopale possiamo dire, che comprenda in se tutti questi officij di visita: perche va il Vescouo à visitare le sue Chiese, e parochie, e le anime alla sua cura commesse, per consolare i suoi figliuoli, come Padre, & apportar loro ogni giouamento che possa: va per apportar la sanità dell'anima a quelli, che giacciono infermi per vitij, peccati, discordie, & altre grauezze di coscienza: va à vedere, come le fortezze spirituali di Dio, che sono le Chiese i sacri ministri, & i popoli fedeli, sono ben munite contra gl'insidiatori, e nemici del viuere Christiano, e della santa fede Cattolica: va à vedere come sia ben coltiuata la terra dell'anime da' Sacerdoti: se si lasciano venire le spine da' mal viuenti e scandolosi: se con buoni essempli di vita, con sante monitioni, & officij paterni, con seminare la parola di Dio, con assidua cura, e fatica se ne procura, e si rende il frutto conueniente: Va come Pastore, che propriamente è detto dallo Spirito Santo, procurando il bene, e la salute de' suoi greggi: vedendo, se sono pacciuti del cibo Sacratissimo del Corpo del Signore, & del cibo della parola di Dio a' tempi debiti: porta seco molti aiuti per cauargli da legami de' peccati, e mettergli

nella via della salute. Gli pasce egli stesso di quei santissimi, e diuini cibi, gli consola, e conferma con li doni dello Spirito Santo. Va per mettere le proprie mani, e faticare in tutto quello, che sia di bisogno, per bene nelle sue anime. Ma, che vi portiamo noi essempli delle visite humane? Le gratie, i fauori, i gouerni, gli aiuti, e riforme salutari, che Iddio suol fare al genere humano in varij tempi, sono chiamate visite dello Spirito Santo. La stessa felicissima, e santissima venuta del Figliuolo di Dio al mondo per liberarlo dal Demonio, e dal peccato, si chiama visita, *Visitauit nos Oriens ex alto*. Egli è vero, diletissime anime mie, che, se la visita dee essere à tutti gioueuole, bisogna, che ad alcuni, i quali non vanno per buona via, tal volta paia vn poco graue, o dura; mentre che perseguitando i vitij, correggendo i peccati, spingendo i negligenti, raffrenando i sensuali, anche alle volte con vn poco di forza, pare, che leui altrui suoi commodi, & i suoi diffetti, tutto però viene dalla medesima carità. Così è Padre il padre, quando castiga per suo bene il figliuolo, come quando gli fa carezze. I castighi, & i flagelli di Dio, il quale però è sempre fonte di misericordia, si chiamano dalla scrittura in molti luoghi per nome di visite, *Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum*, & aggiunge, *Misericordiam autem meam non dispergam ab eis*: Così conuiene ancora a' Pastori dell'anime di visitare alcuno con la verga, che perciò Iddio l'ha data loro à portare, & è tuttauia affetto di amore, e di carità. Che maggior carità, ch'adoperar la verga con quel concubinario, che per mala, & inuechiata consuetudine se ne sta nelle mani del demonio? così contra il bestemmiatore; contra gli vsurpatori delle cose sacre, contra i violatori delle feste, e de' luoghi sacri; & altri peccatori: i quali non s'inducono à lasciare i peccati con le monitioni sole, per l'habito lungo ch'hanno fatto in essi, e se non si molestassero in varij modi, se bene anche molte volte con suo sdegno, & ita; se ne porterebbono fino alla morte, anzi à l'Inferno, il tuo peccato: guai à quelli, che peccando non sono in questo modo visitati: perciò dice Iddio minacciando per vn Profeta, e mostrando l'ira sua grauissima contra vn popolo, *Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatae. & super uxores vestras cum fuerint adulteratae*.

Q +

Noi

Noi adunque per diuina volontà chiamati alla cura di questi rationali, e Christiani greggi, mentre vi annunciamo la visita nostra pastorale, altra noua non vi portiamo che d'amore, e di carità, di giouamento, e di salute. Veniamo noi desiderosi, e sribondi del vostro bene: veniamo disposti ad ogni fatica per vostra salute: portiamo con noi tutte le benedizioni, che possiamo, perche le godiate; beneditione all'anime; beneditione a' corpi; beneditione alle campagne, & à tutte le cose vostre. V'innitiamo da lungi, e da presso à lasciare i peccati, à prendere, e godere la gratia de' Santi Sacramenti; à fare opere meritorie nel culto di Dio: à valerui della nostra autorità; per liberare, e solleuare l'anime vostre da' legami, da' pesi, che sostengono, e per consolarle in Christo: meniamo idonei Sacerdoti con noi; vi apportiamo Indulgenza; veniamo ad offerire il Santissimo Sacrificio per voi; à procurare la liberatione dell'anime de' vostri defonti, che sono in Purgatorio: veniamo come ministri di Dio à dispensare in voi i sacri misterij, la gratia dello Spirito Santo, & i suoi santissimi doni. A voi conuiene sapereui preualere dell'occasione, e conoscere il tempo della vostra visita, perche non vi dica il saluatore, come vna volta disse minacciando à Gierusalemme, che non haueua conosciuto il tempo della sua visita, *Eo quod non cognoueris tempus uisitationis tue*. Non pensate, anime care, che questa sia voce, ne inuito mio: ma pensate, che sia del Saluatore stesso per mezzo di me suo indegno seruo; non pensate, che venga il Vescouo à voi, ma il Saluatore stesso, il quale hà detto, che chi riceue i suoi serui, riceue lui stesso, e chi da loro orecchia, la dà à lui stesso, & hà disposto, ch' i Vescouo in particolare siano a' popoli fedeli in luogo d' esso Dio.

Perciò figliuoli dilettissimi, se alcuno di voi per l'adietto è stato in peccato di carne in adulterio, in concubinato, in fornicatione; hora faccia ogni cosa per leuarfene: se ha commesso vltura, e fatto contratti illeciti; emendi il tutto, e restituisca; se han ritenuto quello, ch' è del prossimo, ouero della Chiesa, lo renda; e faccialo anco per questo, che non gli consumi il restante del suo hauere: se ha lasciato d'essequit i legati pij, oblighi di Messa, Officii, limosine lasciate da' suoi maggiori, non sopporti più oltre nell'anima sua carico tale; non sottogiaccia à tanto pericolo; & se hà vero bisogno di termine ricorra da noi; ricordandosi delle pene, e cen-

sure poste contra trasgressori: se ha tenuto nell'animo odii, e rancori, gli deponga, e si reconcilij col suo prossimo. Se alcuno s'è priuato da se stesso al tempo debito del cibo santissimo del corpo del Signore, hora almeno con la douuta penitenza si disponga à riceverlo. Si come noi, figliuoli dilettissimi, con tutto l'affetto vi apportiamo tutte le benedizioni, che possiamo: così disponete voi gl'anime vostre à riceuere con tutto l'animo, & affetto filiale: ricorrete a' Santi Sacramenti, ricorrete a' Confessori; ricorrete all'autorità Episcopale, chi n'ha bisogno, per liberare, per acquistare, e per consolare l'anime vostre. Venga ciafcuno à riceuere da noi la santissima Eucharestia, cibo, dell'anima, anzi l'anima dell'anima nostra, e fonte di gratia, e verace consolatione spirituale. Venga à riceuere l'amoreuolissima gratia dell'Indulgenza; riceua i paterni ricordi, che gli porgiamo, del santo Euangelio, & della Dottrina di Christo: riceua con vera dispositione il Sacramento della Confermatione chi non l'ha riceuuto, per confermare & ingagliardire l'anima sua, contra le cose contrarie alla sua salute. Vagliafi ciafcuno del tempo della sua visita; accioche tutti ne riportono conforto spirituale, e salute, e noi quella consolatione in Giesu Christo, la quale ei renderà facili, e gustosi tutti quei pochi incomodi, che portiamo per visitare le vostre anime: e la quale sopra ogni nostro comodo, e gusto desideriamo in questa vita. Et per fine di tutto cuore vi benediciamo.

*Formula litterarum patentium Episcopi pro
Visitatore inferiore.*

Dilecto nobis in Christo N. salutem in Domino. Vt executioni earum rerum, quae à Concilio huius (Prouincia ac) Diocesis, & à nobis decreta sunt, consulamus: Te Visitatorem in tota diocesi constituimus, cum facultate mandandi, quod opus fuerit pro eiusmodi executione: etiam penis, & censuris adhibitis, informationes assumendi de negligentis, & delictis, quae compereris: ac inobedientes puniendi poenitentis, multis pecuniarijs, adhibitis ad usum pium arbitrio nostro applicandis: ita tamen ut, si quae grauiora inciderint, Nobis aut Vicario nostra generalis reserves: omnia autem in acta redigas, prout opus fuerit, & ad nos quam primum referas. Concedimus quoque, ut ad S. Sacramenta admittere possis, qui pro Poeschate non fuerint admissi, si ista causa admit-

admittendi visa tibi fuerit, & a Nobis, aut Vicario nostro contra mandatum non fuerit. Facultatem item absoluedi ab omnibus casibus reseruatis, & delegandi alijs singularitatem tamen: qua in re considera quemadmodum te geres; praesertim in casibus grauioribus, & scandalosis, & ubi restitutio requiratur: quam auctoritatem etiam in Vicarios foraneos exercere possis: Mandantes omnibus Vicarijs, Parochis, alijsque, ad quos pertinet, vt te tamquam Visitatorem nostrum recipiant, & procuraciones. sumptusque debitos praebeant, prout opus fuerit. Ha vero valeant ad
Dat.

R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum.
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus humilium visitator, qui eos paterna dilectione consolaris, praetende societati nostrae gratiam tuam: vt per eos, in quibus habitas, tuum in nobis sentiamus aduentum. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Ascendit Episcopus ad Altare, quo osculato in medio, solemniter populum benedicit.

Preces pro Absolutione Defunctorum facienda in visitatione Episcopi.

ANTIPHONAE, ET PRECES
in Visitatione Recitanda ex
Pontificali Rom.

Ad recipiendum Episcopum solemniter à Clero in Visitatione.

Osculata Cruce ab Episcopo genuflexo, super tapete, & puluino, & quem ei offeret Rector Ecclesiae indutus pluviali albo supra superpelliceum, cantatur Antiphonam.

Sacerdos & Pontifex, & virtutum opifex pastor bone in populo, sic placuisti Domino.

Si via longior est, adduntur cantica, & Hymni, ex Pontificali; nimirum, Benedictus Dominus Deus Israel, &c. Te Deum. Veni creator. Aue Maris stella. Hymn. de Patrono loci.

Tum offertur Episcopo ab eodem Rectore aspersorium aqua benedicta, qua primo seipsum, deinde alios aspergit.

Reddito aspersorio, offertur eidem nauicula, de qua imponit incensum in thuribulum cum benedictione, ministrante nauiculam eodem Rectore: à quo & incensatur triplici ductu.

Accedit Episcopus ad altare maius, ubi orat, & Rector Ecclesiae stans in cornu Epistole Altaris versus Episcopum dicit.

V. Protector noster aspice Deus.

R. Respice in faciem Christi tui.

V. Saluum fac seruum tuum.

R. Deus meus sperantem in te.

V. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.

R. Et de Sion tuere eum.

V. Nihil proficiat inimicus in eo.

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

V. Domine exaudi orationem meam.

Visitor incipit Antiphonam: Si iniquitates.

Deinde cum clero dicit Psalmum: De profundis: in fine: Requiem aeternam.

Tum dicit totam Antiphonam: Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit?

K yrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

Pater noster. quod secrete completur.

Interim aspergit ter ante se aqua benedicta, & imposto incenso in thuribulum cum benedictione ter incensat eodem modo.

Quo facto, dicit, Et ne nos inducas in tentationem, R. Sed libera nos à malo.

V. In memoria aeterna erunt iusti.

R. Ab auditione mala non timebunt.

V. A porta inferi.

R. Erue Domine animas eorum.

V. Requiescant in pace. R. Amen.

V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui inter Apostolicos Sacerdotes famulos tuos Pontificali fecisti dignitate vigere: presta quaesumus, vt eorum quoque perpetuo aggregentur consortio. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Prædicta dicuntur tantum, Visitante Episcopo, quae sequuntur, communia sunt Episcopo, & Visitatoribus inferioribus.

Cantatur Responsorium: Qui Lazarum resuscitasti à monumento fetidum:

* Tu eis Domine dona requiem, & locum indulgentiae. V. Qui venturus es iudicare viuos, & mortuos, & saeculum per ignem. Tu eis &c.

Et

Et procedente cruce cum Acolythis, & candelabris accensis, aqua benedicta, & incenso, proceditur ad cæmeterium, seu circa sepulchra Ecclesie, dicendo Antiphonam, & Psalmum, ut supra; & in medio cæmeterij, seu Ecclesie cantatur Responsorium.

Libera me Domine de morte æterna, in die illa tremenda. * Quando cæli mouendi sunt, & terra. * Dum veneris iudicare sæculum per ignem. *Ps.* Tremens factus sum ego, & timeo, dum discussio venerit, atque ventura ira. * Quando. *Ps.* Dies illa, dies iræ, calamitatis, & miseræ, dies magna, & amara valde. * Dum veneris. *Ps.* Requiem æternam dona eis Domine; & lux perpetua luceat eis. Libera me Domine de morte æterna, in die illa tremenda. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. *Interim imponitur incensum in Thuribulum.*

Pater noster. aspergit, & incensat Visitator de more, & postea dicit: Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos à malo.

Ps. In memoria æterna erit iustus.

R. Ab auditione mala non timebit.

Ps. A porta inferi.

R. Erue Domine animas eorum.

Ps. Requiescant in pace. *R.* Amen.

Ps. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Ps. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui inter Apostolicos sacerdotes famulos tuos Pontificali, seu Sacerdotali fecisti dignitate vigere, præsta quæsumus, ut eorum quoque perpetuo aggregentur confortio.

DEus veniæ largitor, & humanæ salutis amator, quæsumus clementiam tuam: ut nostræ Congregationis fratres, propinquos, & benefactores, qui ex hoc sæculo transferunt, Beata Maria semper Virgine intercedente cum omnibus sanctis tuis, ad perpetuæ beatitudinis consortium peruenire concedas.

DEus cuius miseratione animæ fidelium requiescunt, famulis, & famulabus tuis, & omnibus hic, & ubique in Christo quiescentibus da propitiis veniam peccatorum, ut à cunctis reatibus absoluti tecum sine fine lætentur. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Ps. Requiem æternam dona eis Domine.

R. Et lux perpetua luceat eis.

Duo cantores Dicunt:

Ps. Requiescant in pace.

R. Amen.

Et producto signo Crucis ab omni parte super cæmeterium, reditur ad Ecclesiam, dicente Clero sine nota torum Psalmum: Miserere; cum Requiem æternam, in fine.

Ante Altare maius dicit Visitator in medio stans: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

Ps. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos à malo.

Ps. A porta inferi.

R. Erue Domine animas eorum.

Ps. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Ps. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Absolve, quæsumus, Domine, animas famulorum, famularumque tuarum ab omni vinculo delictorum, ut inter Sanctos, & electos tuos resuscitati respicient. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Et prosequitur Visitationem Sanctissimi Sacramenti, &c.

Forma Decretorum in fine Visitationis locorum.

Nos N. N. Ecclesiarum S. M. Visitantes mandamus, ut infra.

Quòd Tabernaculum Sanctissimæ Eucharistiæ vestiatur intus serico panno. Quòd &c.

Supradicta fiant intra spatium mensium duorum, vel sex, &c. sub pœna, &c.

Ita pronunciamus, & declaramus Nos N. N. Dat. die &c. Gratis etiam quoad scripturam N. Notarius.

Forma Decretorum in fine Visitationis Personarum.

Nos N. N. Visitato Clero loci N. decreuimus ut infra.

Quòd N. N. ob eius notabilem ignorantiâ abstineat ab Altaris sacrificio, donec construat.

Quòd N. N. qui duo habet beneficia sub eodem tecto in Ecclesia S. N. infra duos menses peremptorie à die publicationis huius Decreti debeat obtinuisse dispensationem à sancta Sede Apostolica, & præsentasse in Curia Episcopali, alias, elapso dicto termino possint dicta beneficia alijs conferri, & sic de alijs subscribat Visitator, & Notarius, qui adhibitis duobus testibus vnicuique prædictorum ad se vocato euulget, vel si sit absens, ad valuas Ecclesie decretum affigat.

Idem fiat cum Debitoribus locorum piorum, & Administratoribus non absolutis.

Præ-

Præces in fine visitationis pro Defunctis, vt in Pontificali Romano.

In fine Visitationis stans ante Altare in cornu Epistola versus ad illud Visitator Hic in Psalmum: De profundis.

Pater noster. V. Et ne nos.

R. Sed libera.

V. A porta inferi.

R. Erue Domine animas eorum.

V. Requiescant in pace.

R. Amen.

V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor &c.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, cuius miseratione animæ fidelium requiescant, famulis, & famulabus tuis, omnibus hic, & vbiq; in Christo quiescentibus da propitiis veniam peccatorum, vt à cunctis reatibus absolui tecum sine fine latentur, Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Formula profanandi Altaria, & Ecclesiam ex Actis Eccl. Mediol. Concilij IV. Prou.

Primo, si quæ Sacræ Reliquiæ ibi sunt diligenter recognoscantur, & transferuntur, quod voluerit Episcopus, vocato Clero vicino, & populo, si corpora sunt, aut insignes reliquæ.

Sacræ item imagines eò transferantur.

Tum aliquantisper genibus flexis ante Altare profanandum tacite orans Visitator, seu Rector Ecclesiæ Orationē de Sancto dicat alta voce, cuius nomine Altare dicatum est; tum ab omni parte illud detegat, lapidem consecratum euellat sine fractione, tum manibus suis lauet, atque abstergat, aqua in sacrarium fusa; demùm ab operarijs reliqua pars altaris amoueat.

Si plura Altaria sint profananda, idem fiat ad singula.

Altaribus amotis, fidelium ossa exhumentur, vnoque loco collecta reponantur, præsentente Rectore, qui tacite orans ante Altare maius deinde cum Clero, & populo vicinæ procedente, iubet ea ad locum efferri destinatum, cum Psalmis, & precibus pro Defunctis: vbi, si licet, celebretur Missa pro iisdem.

Deniq; diruatur ab operarijs; & Crucis insignis ibi figatur, ex Trident. sess. 21. cap. 7.

Idem fiat in cœmeterijs profanandis.

Formulæ nonnullæ criminales, quæ in visitatione frequentius accidunt.

Contra non residentem, aut non deferentem habitum clericalem.

Mandato mulem R. R. D. N. N. Visitatoris, &c. citentur ad valuas Ecclesiæ N. per quemlibet nuntium N. N. Filius N. eiusdem Ecclesiæ curatus, ab ea absens ultra annum, &c. vel in habitu non incedens clericali quatenus die compareat coram Reuerend. D. Vicario Generali in loco solita audientiæ ad videndam se priuatum declarari beneficio, & fructibus, &c. & circa hæc opportuna fieri &c. aliter &c. Datum . N. die, &c.

N. Visitator.

Die &c. Detulit mihi Notario Visitationis N. nuntius publicus medio eius iuramento præsentialiter, &c. se affixisse, & affixam relinquisse citationem superscriptam in valuis, &c.

N. Not. Visit.

Contra concubinos, seu inconfessos, &c. Deuenit ad noticiam R. D. Vis. qualiter N. N. ab anno citra (v)tra stetit, & stat de præsentem in concubinato publico cum N. &c. in scandalum, &c. propterea &c. ordine præfati D. Vis. vocati prædicti, & summarie examinati dixerunt, &c.

Vel: citantur omnes infrascripti coram R. D. Vis. in ædibus paroch. &c. vbi elegit &c. pro die crastina hora ad docendum se confessos esse peccata sua, & in Paschate proxime præterito sumpsisse, &c. alioquin citantur coram Vic. Generale pro die iudicia &c. ad videndum se interdicti &c. & alia fieri &c. Dat. . . . die &c.

Citandorum nomina sunt hæc. N. N.

Si fateatur coram Visitatore prohibeat concubinos sub pœna 100. aureorum, & excommunicationis in subsidium, &c.

Si acceptent mandatum, iubeat præstare fideiussionem, &c.

Contra Absentes fiat vt supra assignatis terminis tribus, &c. & affixo mandato ad valuas Ecclesiæ.

Contra eos, qui negligunt executiones ordinationum.

Mandato R. D. Vis. moneatur Vene. Presb. N. Rector N. quatenus termino trium dierum, quorum primus pro prima monitione &c. post harum præsentationem pœna suspensionis ipso iure incurrenda, soluisse debeat

in

in manib. N. scuta. pro executione ordinationum in visitatione Dictae Eccl. factarum, quas adimplere neglexit. Dat. &c.

Contra debitores locorum piorum. Mandato, &c. ut sup. mutatis mutandis. forma sequestri pro exec. ordinationum.

Mandato, &c. praecipitur infrascriptis debitoribus &c. bonorum spectantium ad Eccl. &c. quatenus penes se in sequestrum teneant &c. omne, & totum id quod &c. neque partem aliquam eorum, alicui relaxent absque expressa licentia R. D. V. & haec pro executione ordinationum factarum, faciendarumq; & omnia haec sub poena iterum de proposito solvendi, & scutorum 50. Locis pijs, &c. & excomm. in subsidium &c. Dat. &c.

Forma relaxationis sequestri.

Mandato &c. praecipitur infrascriptis nominatis colonis &c. R. N. debitoribus penes quos omnes, singuli fructus ficta, & pecunia spectantia ad D. R. N. ratione beneficij &c. sequestrata fuerunt de mandato eiusdem R. D. V. die. mense. anno. quatenus statim habito praesenti praeccepto, & sine aliqua exceptione relaxent omnia penes eos sequestrata &c. attenda cautione, & promissione per D. R. N. praestita de stando, iure &c. & de exequendis ordin. &c. & haec sub poena cuilibet contrafacientibus scutorum 100. Locis pijs, &c. nec non excomm. in subsidium. Dat. &c. quorum praecipendorum nomina sunt, haec N. N.

F I N I S.